

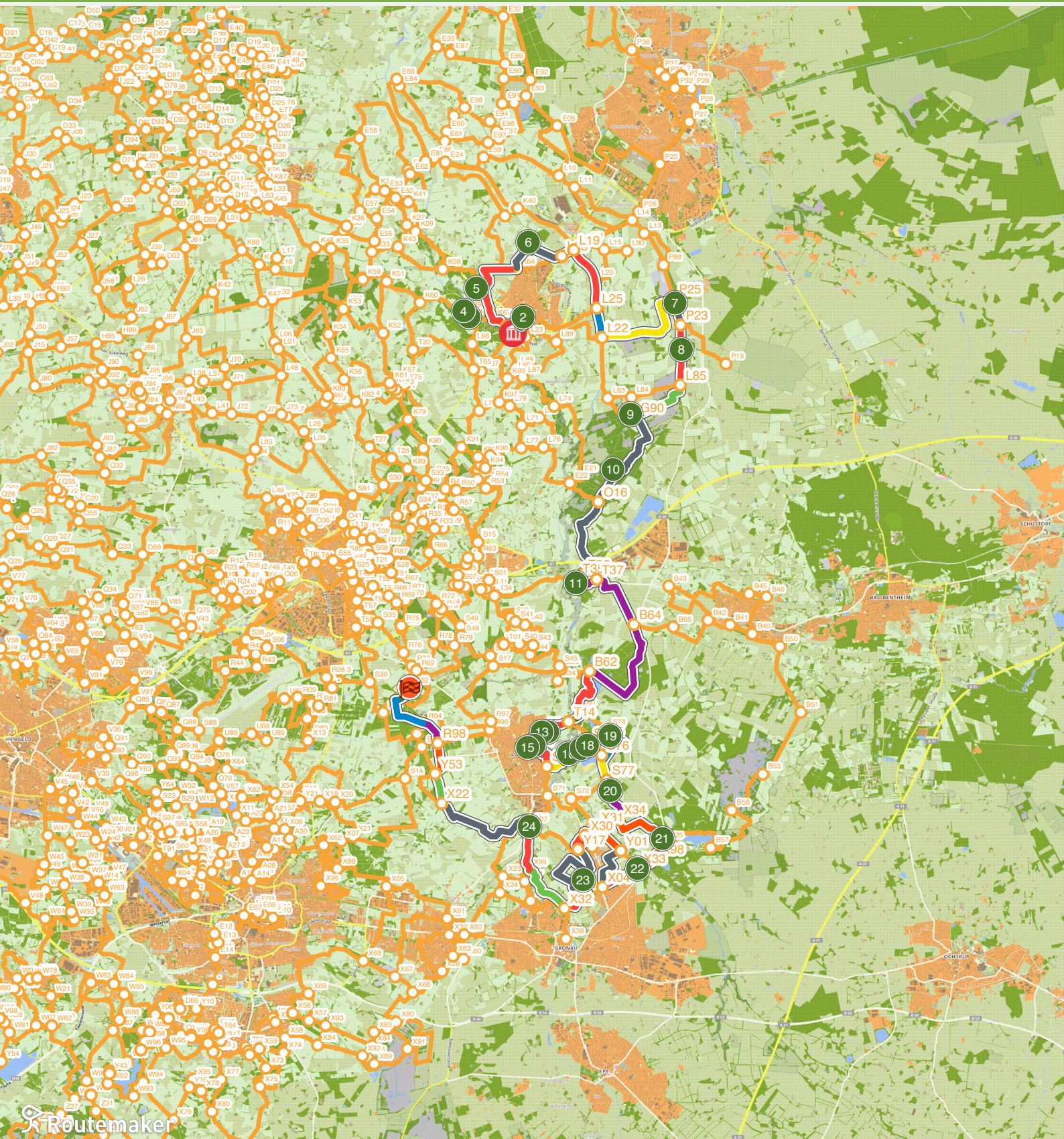
SMOKKELROUTE

ROUTE 64 km



Wandelen in de voetsporen van smokkelaars: dat doe je in het oosten van Twente. Terwijl je door een landschap met weilanden, woeste gronden, bossen en beken wandelt, kom je langs oude 'commiezenhutten', zoals die aan de Vrijdijk. Vanuit deze hutten speurde de 'commies' de omgeving af.

Smokkelroute



Routemaker

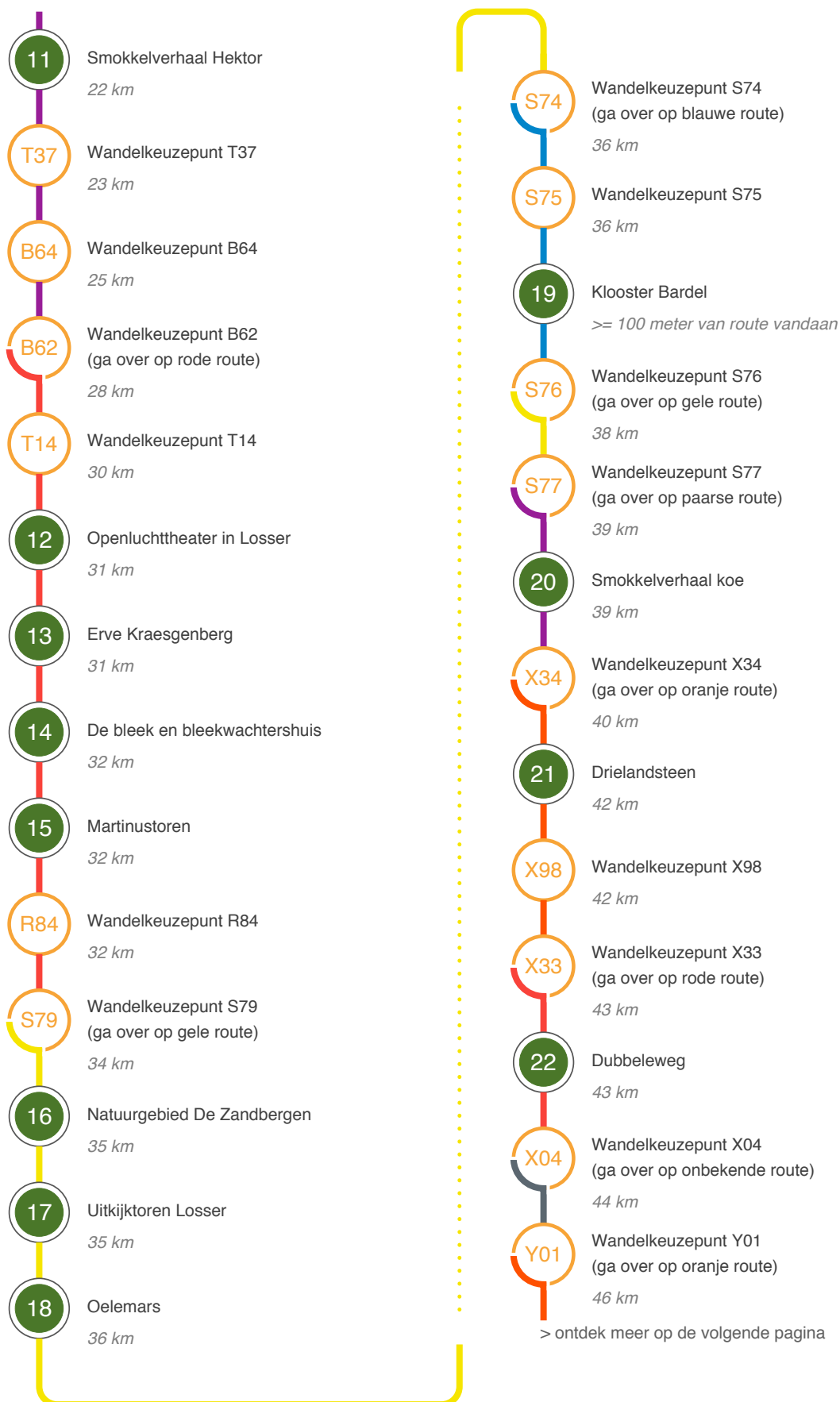
Smokkelroute

Hoe kom ik bij het startpunt?

Startpunt: Denekamp, Oldenzaalsestraat 39, Denekamp. Volg de wit-paarse met Smokkelroute bewegwijzering.



Vervolg route



Vervolg route



Einde van de route

Smokkelroute

64 km



Natura Docet Wonderryck Twente



Natura Docet Wonderryck Twente

Verwondering over al het mooie dat de natuur te bieden heeft is de boodschap van Natura Docet Wonderryck Twente. Maar, soms kom je ook even met beide voeten op de grond

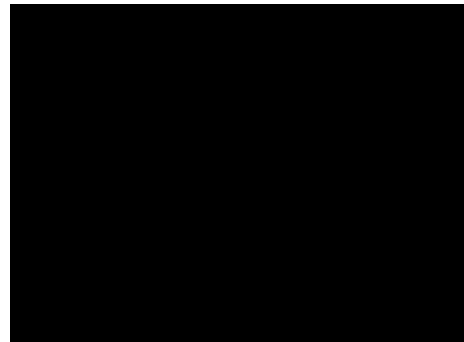


Sint-Nicolaaskerk Denekamp

Sint Nicolaaskerk

De St. Nicolaaskerk van Denekamp heeft een rijke historie. In het register van kerkelijke tienden uit het jaar 1276 komt Denekamp voor het eerst voor als een zelfstandige parochie. Het eerste kerkje was een bescheiden ruimte van 10x10 m. Midden 14e eeuw werd de kerk aan de westkant uitgebreid,

terwijl in het begin van de 15e eeuw de toren is gerealiseerd. Het geheel is gebouwd van Bentheimer zandsteen. In 1810 is de kerk weer aanmerkelijk vergroot, door er een kruiskerk van te maken. Ruim honderd jaar later besloot men opnieuw tot een uitbreiding.



3

Huis Singraven



Landgoed Singraven

In het jaar 1381 stond het Singraven bekend als de agrarische boerenhofstede 'Hof ten Singraven' en was in eigendom van de bisschop van Utrecht, die het beleende aan derden. Later ontwikkelde deze hofstede zich tot de havezate Singraven.

4

Watermolen Singraven

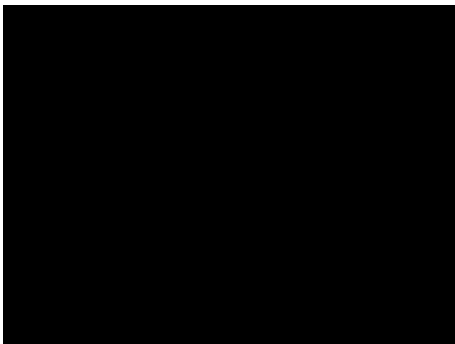
Watermolen Singraven

De watermolen op het landgoed Singraven is de enige houtzaagmolen in Nederland aangedreven door water. De vrijwillige molenaars laten u in woord en daad horen en ervaren hoe de specifieke onderdelen, zoals het waterrad, de maalstenen en het zaaggedeelte in werking wordt gezet.



5

Poortwachtershuisjes Singraven



Poortwachtershuisjes

De twee poortwachtershuisjes aan het begin van de Kasteellaan.

6

Klooster Zusters Franciscaness

Klooster Zusters Franciscaness

In 1875 kwam Zr. Anselma met de eerste drie zusters van Thuine (Duitsland) naar Denekamp. Zij vestigden zich hier in de havezate "Noord-Deurninghe". In 1896 is een kleine kapel gebouwd. Deze is in 1934 vergroot en later nog enkele keren aangepast. Nu wonen er nog zo'n 120 zusters in het klooster.



7

Vrijdijk



Vrijdijk

De Vrijdijk is de grensweg tussen Nederland en Duitsland.

<https://youtu.be/8hEUnbYF8xE> (Smokkelfilm Vrijdijk)

8

Commiezenhut

Commiezenhut

Langs de grens met Twente is altijd gesmokkeld. Goederen waar vooral in gehandeld werd waren boter, sigaretten en drank. Om de smokkelaars op te sporen werden Commiezen (douane-ambtenaren) langs de grens gestationeerd.



9

Jan Wesselinkhoes



Jan Wesselinkhoes

Het Jan Wesselinkhoes is een prachtige oude boerderij, een zogenaamd 'Los Hoes'. Los hoes betekent open huis: de bewoners en het vee leefden samen onder een dak. Het type is rond 1100 ontstaan en kwam nog tot rond 1900 voor in de Achterhoek en Twente, elders was het al eerder verdwenen.

10

Lutterzand

Lutterzand

Het Lutterzand is een afwisselend landschap met grillige vliegdennen, grote dennenbomen, jeneverbesstruiken en heideveldjes. Dwars door het natuurgebied stroomt het riviertje de Dinkel. Het vormt de grens tussen lager gelegen stroomdalgraslanden en een uitgestrekt, hoger gelegen stuifzandgebied.



11

Smokkelverhaal Hektor



Smokkelverhaal Hektor

In het grensgebied vond er veel smokkel plaats en daardoor veel verhalen:

<https://youtu.be/YA2YAO-Geho>

12

Openluchttheater in Losser

Openluchttheater

Het entreegebouw van het in Saksische stijl gebouwde Openluchttheater Brilmansdennen is een voormalige wagenschuur, waarvan de oude gebinten opnieuw zijn gebruikt.



Mede gezien het professionele karakter, akoestiek, voorzieningen en de unieke ligging is het theater met zo'n 600 zitplaatsen geliefd bij zowel toeschouwer als artiest.

13

Erve Kraesgenberg



Erve Kraesgenberg

Cultuurpark met historische waarde, waar bezoekers de sfeer kunnen proeven van een boerenerf anno 17e eeuw. Het erf omvat zeven, in authentieke stijl en met oorspronkelijke materialen en technieken opgetrokken, gebouwen en herbergt daarnaast een rosarium annex beeldentuin en een kruidentuin.

14

De bleek en bleekwachtershuis

Bleekveld en bleekwachtershuis

In 1774 werd de dorpsbleek aangelegd. Een grasveld, doorsneden met sloten waaruit het linnen bevochtigd kon worden, zodat de zon zijn blekende werking goed kon doen. Het bleken van linnengoed duurde zo'n 6 weken en het was kostbare waar. Vermoedelijk werd er daarom een wachtershuis bij gebouwd.



15

Martinustoren



Martinustoren

De historische toren in het centrum van het dorp Losser dateert uit de veertiende eeuw. De toren werd uit een groot formaat baksteen opgebouwd naast een klein kerkje. De toren is 22 meter hoog en heeft een uurwerk met een klokkenzolder. De toren heeft een gotische bouwstijl.

16

Natuurgebied De Zandbergen

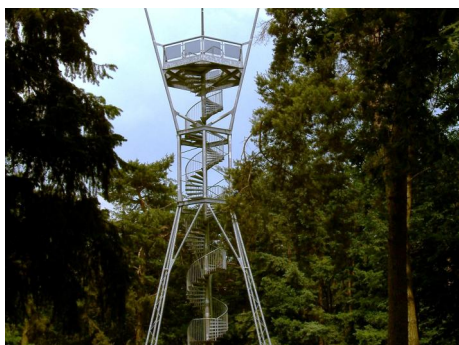
Natuurgebied De Zandbergen

Tussen Losser en de Duitse grens ligt een uitgestrekt bosgebied met een zeer gevarieerde flora en fauna, ideaal voor wandelingen of fietstochten. De Zandbergen is van grote waarde voor broedvogels.



17

Uitkijktoren Losser



Uitkijktoren Losser

Aan de rand van de plas Oelemars staat een uitkijktoren van waaraf men kilometers vrij zicht heeft over Twente en Duitsland.

Oelemars

Oelemars

Het Oelemars is een gebied dat door de mens is gevormd. Ooit was het een hoogveenheidegebied, dat geleidelijk is gecultiveerd voor de landbouw en later voor de grootschalige zandwinning. Vrij recent is deze plas met omliggende gronden veranderd in een permanent natuurgebied, compleet met een



aangelegd plas- en drasgebied, een speciale nestwand voor oeverzwaluwen en een observatiehut. Midden vorige eeuw werden bij afgravingen diverse prehistorische attributen gevonden. Aangezien de gemeente Losser weinig open water kent, groeide de Oelemars al tijdens de ontginning uit tot een gebied met

veel waterpartijen. Dat bleek aantrekkelijk voor vogels. In de afgelopen jaren zijn in dit gebied een kleine tweehonderd vogelsoorten gespot.

Klooster Bardel



Klooster Bardel

Het “Franziskanerklooster Bardel” ligt tegen de Nederlandse grens in het gebied Bentheim. Het klooster Bardel is een tak van de Franciscanen in de boerenstand Bardel, buurtschap van Bad Bentheim en is in 1922 als een missie van het Franciscaner klooster uit de Noord-Braziliaanse provincie van

St. Anthony opgericht. In het klooster wonen momenteel negen Franciscanen, die actief

zijn op verschillende terreinen van het klooster. Ook is er een kloostertuin, begraafplaats en u kunt een wandeling maken rondom het klooster. Klosterstrasse, Bad Bentheim.

Smokkelverhaal koe

Smokkelverhaal koe

Smokkelverhaal over hoe men vroeger smokkelde.

<https://youtu.be/lxevGkUbjrk>



Drielandsteen



Drielandsteen

In 1659 werd de markante grenspaal nummer 1, de uit Bentheimer zandsteen bestaande driehoekige paal, Drielandsteen geplaatst. Precies op de plek waar Nordrhein-Westfalen, Niedersachsen en de staatsgrens met Nederland samenkomen.. De steen, met als afbeelding de wapens van het graafschap Bentheim, de

provincie Overijssel en bisschop Christoph Bernard von Galen, bisschop van Münster,

die de paal in het bewuste jaar liet plaatsen. De hoofdletter H van Hannover werd er in 1824 ingehakt. De steen staat tevens symbool voor het samensmelten van de regio's en de in dit gebied levende mensen.

<https://youtu.be/clYR-Ba1trY> (Smokkelverhaal Drielandsteen)

Dubbeleweg

Dubbeleweg

Hier liggen twee wegen naast elkaar met in het midden de sloot als grens tussen Nederland en Duitsland. De Dubbeleweg is als het ware een echte smokkelweg geweest.

<https://youtu.be/bsNNbjOPjs> (Smokkelfilm Dubbeleweg)



23

Tiekenveenweg



Tiekenveenweg

Tiekenveenweg waar ook veel gesmokkeld werd. Bekijk het verhaal in het filmpje.

<https://youtu.be/Hdym8IRIsj4> (Smokkelfilm Tiekenveenweg)

24

Nest Dinkelkoeien

Nest Dinkelkoeien

Stichting Koester heeft dit kunstwerk een nest Dinkelkoeien bij de Landesgartenschau in 2003 geïntroduceerd.

